

بهش: زمانی کوردی

کۆلیژ: پهروهده

زانکۆ: سهلاحهدين – ههولير

بابهت: دهقه ئهدهببیهکان

پهرتووکی کۆرس – (قوناغی یهکهم -)

ناوی مامۆستا: شهرمين ئیبراهیم عزیز

سالی خویندن: ۲۰۲۳-۲۰۲۴

پەرتووكى كۆرس

Course Book

1. ناوى كۆرس	دەققە ئەدەبىيەكان
2. ناوى مامۇستاي بەرپرس	شەرمىن ئىبراھىم عەزىز
3. بەش/ كۆلىژ	زمانى كوردى/پەروەردە
4. پەيوەندى	نېمىل shrmen.azeez@su.edu.krd
5. يەكەى خويىندىن (بە سەعات) لە ھەفتەپەك	تېۋرى: 3 كاتژمىر لە ھەفتەپەكدا پراكتىك: 0
6. ژمارەى كاركردىن	
7. كۆدى كۆرس	
8. پروفائىلى مامۇستا	بكالورىوس 1999 ماستەر 2004 دكتورا 2023
9. وشە سەرەكپەكان	دەق، دەقى ئەدەبى، دەقى شىعەرى، بابەتتۈونى دەقى ئەدەبى، بېكھاتەكانى دەقى ئەدەبى، دەقى زانستى، ژانرە ئەدەبىيەكان.
10. ناوەرۈكى گشتى كۆرس:	دەققە ئەدەبىيەكان كۆمەلىك بابەت و شىواز و ژانرىكى بەرفراوان لەخۆدەگرن، وەك ئاۋىنەپەك كە رەنگدانەوہى ئالۋىيەكانى بوونى مرۇف دەبن. لە كلاسىكە بى كاتەكانەوہ تا بەرھەمە ھاۋچەرخەكان، ئەم دەقانە لە قوۋلاىى ھەستى مرۇفدا قوۋل دەبنەوہ، بەدواداچوون بۇ بابەتەكانى وەك خۆشەويستى، لەدەستدان، ناسنامە و بارودۇخى مرۇف دەكەن. خويىنەران دەگوزنەوہ بۇ خاكە دوورەكان و واقىعە جىگرەوہكان، بانگھىشتىيان دەكەن بۇ ئەوہى بىر لە نھىنىيەكانى ژيان بكنەوہ و پوۋبەپوۋى نۆرمەكانى كۆمەلگا ببنەوہ. دەققە ئەدەبىيەكان لە رېگەى وىنەى دەولەمەند و زمانىكى زىندوو و گىرەنەوہى ناچاركەرەوہ ئەزموونى مرۇف پوۋناك دەكەنەوہ، تەھدەى خويىنەران دەكەن بۇ بىنىنى جىھان لە رېگەى دىدگا نويىەكانەوہ و پەروەردەكردىنى ھاوسۇزى و تىگەىشتىن لە سەرانسەرى كولتور و نەوہكاندا. دەققە ئەدەبىيەكان چ لە رېگەى شىعەرەوہ، چ لە رېگەى دراما، چ لە رېگەى فۇرمى تىكەلاوہوہ، بەردەوامن لە دىلكردن و ئىلھامبەخشىن و وروژاندى بىركردنەوہ، كە ھۇشيارى بەكۆمەلى مرۇفائەتى لە قالب دەدەن.
11. ئامانجەكانى كۆرس :	۱- ھەولدەدەين تىروانىنىك بۇ ئەزموونى قوتابيان دابىن بكنەين، بەدواداچوون بۇ بابەتەكانى وەك خۆشەويستى، لەدەستدان، ناسنامە و ئالۋىيەكانى پەيوەندىيە مرۇىيەكان دەكەين.

- ۲- ئامانجىمان وروژاندنى بىر كىردىنە ۋە تەھدەدى نۆرمەكانى كۆمەلگايە، ھانى قوتابيان دەدەين بۇ پىرسىيار كىردىن لە گىرمانەكان و پووبەپووبوونەۋەى راستىيە نائارامەكان.
- ۳- ھەۋلەدەدەين ھاسوۆزى و تىگەيشتن پەرۋەردە بىكەين بە رېگەدان بە قوتابيان لە رېگەى دىدگا و ئەزموونى جىاوازەۋە جىھان بىين.
- ۴ - شىرۋقەى كۆمەلايەتى، زۆرىك لە دەقە ئەدەبىيەكان ۋەك سەكۆيەك بۇ شىرۋقەى كۆمەلايەتى كاردەكەن، كە باس لە پىرسەكانى ۋەك نايەكسانى و نادادپەرۋەرى و مافى مرقۇف دەكەن.
- ۵- گەرانى فەلسەفى، ھەندىك بەرھەمى ئەدەبى قول دەبنەۋە لە پىرسىيارە فەلسەفىەكاندا، بەدواداچوون بۇ سىروشتى بوون و ئەخلاق و ماناى ژيان دەكەن.
- ۶- پاراستنى كولتور، دەقە ئەدەبىيەكان پۆلىكى چارەنوسساز دەگىرن لە پاراستنى مىراتى كولتورى و نەرىت و زمانەكان، دلنباوون لەۋەى كە بە نەۋەكان دەگوزرىنەۋە.
- ۷- لە كۆتايىدا ئامانجىمان ئىلھامبەخشىنە بە قوتابيان، وروژاندنى داھىتان و كىچكاۋى و قەدرزانييەكى قولتۇر بۇ جوانى زمان و چىرۋكگىران.

12. نەركەكانى قوتابى

نەركى قوتابى لەم بابەتەدا زۆرگىرنگە كە نامادەبوونى بەردەواميان ھەبى و تىبىيەكان تومارىكەن و بەشداربن لە وانەكە بە رېگەى گىتوگۆۋ خىستە رووى تىبىيەكان " ھەرۋەھا خويندەۋەى ئەو سەرچاۋانەى كە لە لىستى سەرچاۋەى كۆرسىۋوكەكە نامازەيان پىكراۋە" بۇ ئەۋەى پىشومخە زانىارىيان ھەبى لەسەر بابەتەكە.

13. رېگەى وانە ووتنەۋە

لەم وانەقەدا ضەندىن شىۋاز بەكار دەھىزى بۇ طەيشتن بەنامانجەكان و طەياندى زانىارىيەكان بۇ قوتابى ۋەكو رىطاي نامادەكارى، كە تىايدا بابەتەكان بە قوتابيان دەدرى لەطەل بەكار ھىنانى ضەند رىطايەكى دىكەى ۋەكو رىطاي طفتوطۇ و ئىرسىيار و ۋەلام (سؤال و جواب) لەتيناۋ دەۋلەتمەندىكى بابەتەكەۋ باشتر طەياندى زانىارىيەكان. بەكار ھىنانى ھەرىكە لەم شىۋاز انەش بەئىتى سىروشتى بابەتى وانەكە و بوونى سەرضاوۋە و ھۆكارى ئىۋىستى بەردەست دەطۇرى.

14. سىستەمى ھەئسەنگاندن

ھەئسەنگاندن لەم بابەتەدا بە رېگەى نەجامدانى كۆيز و لىپىرسىنەۋەى رۇژانە لە بابەتەكە و نەركى مالەۋە نەجامدانى تاقىكىردنەۋەى ۋەرزى دەبى كە تىكراى تاقىكىردنەۋەى ۋەرزى لەسەر (40) نەمرە دەبى.

15. نهنجامهکانی فیربوون

- پهیداکردنی شارهزایی تهواو سهبارهت به دهقه ئهدهبیهکان .

- ئاشنا بوون به ناوهڕۆک و پهیامی شاعیران و نووسهرانی کورد، که پهیوهندنیهان به هزر و تیگهیشتنیهان ههیه .

- شارهزابوونی تهواوی قوتابی به زمان و ئهدهبی کوردی .

- گهیهاندنی زانستی نوێ سهبارهت به ههموو بابهنیکی پهیوهنیهان به (دهقی ئهدهبی) .

۵- پیناسەى دەقى ئەدەبى

۶- تايپەيمەندىيەكانى دەق

تشرىنى دووهم

هەفتەى يەكەم

جۆرهكانى دەق:

-جۆرهكانى دەق لەسەر بنەماى بابەت

جۆرهكانى دەق لەسەر بنەماى ئەركى دەق

-جۆرهكانى دەق لەسەر بنەماى دەلالەتى دەق

هەفتەى دووهم

-شىۋە دەربرىنەكانى دەقى ئەدەبى

-پىكھاتەكانى دەقى ئەدەبى

-بابەتبوونى دەقى ئەدەبى

هەفتەى سىئەم

-دەقى شىعەرى

-سەرەتايەكى كورت دەربارەى بىر و بۆچوونى يۆنانىيەكانى سەبارەت بە شىعەر

-بىرورای سوقرات دەربارەى شىعەر

-ئەفلاتون و شىعەر

هەفتەى چوارەم

ئەرسىتقۇ و شىعر

ئەلوئىستى ئىسلام و قورئانى پىرۆز بەرامبەر بە شىعر

ئەدەبىياتى كلاسكى كوردى

كانونى يەكەم

ھەفتەى يەكەم

تايبەتمەندىيەكانى ئەدەبى كلاسكى كوردى

جۆرەكانى شىعرى كلاسكى كوردى لەپووى روخسار

ھەفتەى دووھەم

جۆرەكانى شىعرى كلاسكى كوردى لەپووى ناوھپۆكەوھ

ھەفتەى سىيەم

ئەدەبى نوئى كوردى و ھاوچەرخ

كۆرسى دووھەم

كانونى دووھەم

ھەفتەى چوارەم

چەمك و پىناسەى پەخشان

تايبەتمەندىيەكانى پەخشان

گرنكى پەخشان

جۆرەكانى پەخشان لەپووى فۆرمەوھ

خۆرهكانى پەخشان لەرووى ناوهرپۆكهوه

شوبات

ههفتهى يهكهم

-جياوازي نيوان دهقى شيعرى و دهقى پەخشان

-سەرهلدان و كورته ميژوويهكى پەخشانى فۆلكلورى و ئهدهبى مىلى

ههفتهى دووهم

-ميژووى سەرهلدانى پەخشانى نووسراوى كوردى

ههفتهى سێههم

پۆلى پۆژنامهگرى كوردى له گهشهپيدانى پەخشانى كوردىيا

-دهورى ميجهرسۆن له پهرهپيدانى پەخشانى كوردى

ههفتهى چوارهم

-جۆرهكانى دهقى پەخشانى هونەرى له گۆڤار و پۆژنامهكاندا

-يهكهم/ وتار: پيناسه و جۆرهكانى

-كورته ميژوويهكى پهيداوون و پهرسهندنى وتار

-هەندى نيشانهى وتارى هونەرى چاك

ئازار

ههفتهى يهكهم

دووهم/ چيرۆك : پيناسه و كورتهيهكى ميژوويى

-قوناغه كانى چيروكى هونهرى كوردى

ههفتهى دووهم و سييه م / پشوو

ههفتهى چوارهم

-سييه م/ كورته چيروك: پيناسه و رهگهزه كانى

نيسان

ههفتهى يه كه م

چوارهم/ شانوگهرى: زاراو و پيناسه

-ميژووى سه رهه لدانى شانوى كوردى

-يه كه م دهقى شانوى به زمانى كوردى

ههفتهى دووهم

-پينجه م/ ژياننامه: چه مك و پيناسه

-جو ره كانى ژياننامه

-ميژووى سه رهه لدانى ژياننامهى خودى له ئه ده بى كورديدا

-شه شه م/ گه شتنامه: پيناسه و ميژووييه كهى

ههفتهى سييه م

-حه فته م/ رومان: پيناسه و قوناغه كانى له ئه ده بى كورديدا

-هه شيه م/ كورته رومان: پيناسه و ميژووى سه رهه لدانى

	.
	18. بابەتی پراکتیک (نەگەر ھەبیت)
	19. تاقیکردنەوھەکان 1. دارشتن: لەم جۆرە تاقیکردنەوھە پرسیارەکان زۆربەیی بە وشەیی وەک روون بکەوێ چۆن...؟ ھۆکارەکان چی بوون...؟ بۆچی...؟ چۆن...؟ دەستپێدەکات. لەگەڵ وەلامی نمونەییان نمونه دەبیت دەستەبەر بکەیت
	2. راست و چەوت: لەم جۆرە تاقیکردنەوھە رستەییکی کورت دەر بارەیی بابەتیک دەستەبەر دەکەیت و پاشان قوتابی بە راست یان چەوت دادەنیت. نمونە دەبیت دەستەبەر بکەیت.
	3. بژاردەیی زۆر: لەم جۆرە تاقیکردنەوھە ژمارەییکی دەستەواژە دەستەبەر دەکەیت لە ژێر رستەییکی و پاشان قوتابیان دەستەواژەیی راست ھەڵدەبژیریت. نمونە دەبیت دەستەبەر بکەیت.
	20. تیبینی تر
	21. پینداچوونەوھەیی ھاوھل